1850. N°. 1

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG, 30 OCTOBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 29 October.

Te Utrecht is tot lid der Prov. Staten verkozen, Mr. A. J. van Beeck Calkoen; te Sneek Mr. S. van Welderen, Baron Rengers, en te Dokkum, E. P. Brunger en Jhr. J. M. van Haersma de With. — Te Sneek moet voor een ander lid nog overgestemd worden.

HET HAARLEMMER-MEER.

(*Vervolg en slot van ons vorig nommer*).

Art. IV. *Leverantie van stoomwerktuigen ter uitmaling van het Meer, stichting daarvan enz.*

Er was bij het aanvangen der werkzaamheden geene bepaling, welke beweegkracht tot de uitmaling zou worden aangewend: wind en stoom te zamen, volgens het plan van 1837, of stoom alleen. Er werd besloten, dat drie deskundigen in Engeland zouden gaan opnemen, wat aldaar ten opzigte van de stoomwerktuigen tot droogmaking zou te leeren zijn: de Heeren Beijerinck, Lipkens en Simons. Op grond van hun rapport, dat stoomwerktuigen in aanleg goedkooper, in onderhoud niet duurder dan windmolens zouden zijn, besloot de Regering in November 1840, tot droogmaking door stoom.

Eerst anderhalf jaar nadat de Commissie was ingesteld, werd dit besluit genomen, en de dadelijke uitvoering was toch nog onmogelijk. Noch de hier te lande bekende vroegere of latere stoomwerktuigen tot droogmaking bestemd, noch de daarvoor in Engeland gebezigde, waren volgens het gevoelen van deskundigen navolging waardig. Alles van dien aard was ook op kleine schaal en in kolenverbruik te kostbaar. Dit verbruik ging tot 8, zelfs tot 10 pond steenkolen per paardenkracht in het uur, doch in Cornwallis overtrof het in de werktuigen voor de kolenmijnen $1\frac{1}{4}$ à 2 pond niet. Bij de bewustheid, dat een gering verbruik van brandstof vooral verkregen wordt bij groote stoomtuigen; bij de zekerheid dat weinige, ofschoon magtiger gevaarten, in stichting en onderhoud betrekkelijk veel goedkooper zijn dan een grooter getal geringe, kwam men op het denkbeeld op groote schaal daar te stellen, wat nog nergens elders bestond.

Het onderzoek in Engeland had de groote voordeelen van stoomtuigen met pompen doen uitkomen.

Men trachtte met zulk eene nieuwe pomp proeven te nemen; maar de hier te lande beschikbare stoomwerktuigen schoten daartoe te kort. Hiermede was tijd verloren, en nu achtte de Commissie het raadzaam een der altijd benoodigde stoomwerktuigen voor de droogmaking al aanstonds aan te schaffen, en aan de bedijking van het Meer op te rigten. Het was ook te gewaagd in eens, naar de regelen der theorie alleen, al de stoomtuigen voor de uitmaling te gelijk te vervaardigen. Van daar dan het proefstoomtuig de Leeghwater.

Maar nu moest daarvoor eene nieuwe zamenstelling worden uitgedacht; deze gevonden zijnde, in naauwkeurige teekeningen worden overgegoten, op die teekeningen het stoomtuig vervaardigd — en eindelijk het geheel opgesteld en in werking worden gebragt.

Hiertoe werden niet alleen genie en studie vereischt, maar ook genoegzame beoefening van het stoomwezen.

De medewerking werd ingeroepen van twee Engelsche Ingenieurs, Arthur Dean en Joseph Gibbs, inzonderheid met de Cornwallsche stoomwerktuigen bekend, van welke inrigtingen voor de onze veel moest overgenomen worden.

Het volledig ontwerp van den Leeghwater kwam, na al deze werkzaamheden en na veelvuldig overleg, eerst in Junij 1842 tot stand.

De Commissie wilde de uitvoering aan de fabrieken van stoomtuigen hier te lande opdragen, maar er werden overdreven sommen gevraagd: zij moest dus trachten in Engeland aannemelijker prijzen te bedingen; de onderhandelingen hadden stellig eene vertraging van eenige maanden ten gevolge. Eerst in Februarij 1843 konden twee overeenkomsten worden gesloten, de eene met de Engelsche fabriekanten Fox en Comp. en Harvey en Comp., tot levering van het eigenlijke stoomtuig en van de pompen; de andere met de Heeren Paul van Vlissingen en Dudok van Heel te Amsterdam, voor het leveren van de balansen en ketels. Te gelijker tijd werd door den Aannemer de Laat in openbare aanbesteding aangenomen de stichting van het gebouw.

Den Ingenieur J. A. Beijerinck komt alle lof toe wegens de plans en bestekken van het gebouw, dat, geheel nieuw en vreemd, door hem moest worden in verband gebragt met teekeningen, aan de theorie alleen ontleend.

De Engelsche fabriekanten bleven intusschen met hunne werktuigen verre in tijd ten achtere; zij moesten met de opstelling aan de Kaag gereed zijn ongeveer 14 maanden na de goedkeuring van het contract, dat is in April 1844, doch het werd September 1845 alvorens de Leeghwater kon beproefd worden. Tot hunne verdediging kan worden gezegd dat zij bij de opstelling te worstelen hadden (zoo als later telkens ook bij de andere stoomtuigen het geval is geweest) met gestrenge winterkoude en met ziekten van velen der overgekomen Engelsche werklieden, aan onze luchtgesteldheid ongewoon en voor wie de boorden van het Meer niet de gelukkigste standplaats waren.

Wat zij leverden was volgens het verslag der Commissie goed, was uitmuntend, het waren gewrochten van ongekende grootte, met verwonderlijke naauwkeurigheid bewerkt. Naar het gevoelen der Commissie heeft het ongewone der zaak, zoowel als het mislukken van eenige stukken bij de eerste vervaardiging, tot het oponthoud medegewerkt. Wat de fabriekanten van Vlissingen en van Heel hebben geleverd, was, gelijk door de Commissie is gezegd, naar de getuigenis der Engelschen zelven, uitmuntend.

Toen nu de Leeghwater eindelijk, na anderhalf jaar verwijl, ter beproeving gereed was, moest die nog volgen. Het is eene bekende zaak, dat groote nieuwe stoomwerktuigen geacht worden een jaar te vereischen, alvorens in alles geregeld en goed te loopen. Dat die tijd heenging bij eene zoo afgelegene plaats, zal geen deskundige verwonderen. Meermalen verliepen er weken lang, eer eenige hapering was ontdekt en verholpen, eer eenig toestel tot waarneming der uitkomsten was uitgedacht en vervaardigd, eer ziekte of verhindering van de deskundigen, wier zamenkomst op de plaats vereischt werd, was geweken. Ten slotte werd dan toch de gelukkige uitkomst verkregen, dat de Leeghwater allezins goed werd bevonden, dat hij aan het oogmerk voldeed, dat hij van proef-stoomwerktuig tot model-stoomwerktuig was geworden; en den 6den November 1845 werd hij door wijlen onzen geëerbiedigden Koning Willem II en zijne Vorstelijke Zonen in oogenschouw genomen, in volle werking zijnde, nog niet tot ontlediging van het Meer, want dit was niet gesloten, maar (door kunstmatige inrigting) zoo als hij werken zal, wanneer het Meer tot op den zomerstand van den toekomstigen meerpolder zal zijn afgemalen.

De Leeghwater bragt, volgens verkregen verslagen, van dat zomerpeil op den boezem, dat is tot ongeveer $4\frac{1}{2}$ el hoogte, bij elken slag 66 kubiek ellen water op. Wordt het waterverlies tot zelfs op op $\frac{1}{11}$ gerekend, dan bleef de werkelijke opbrengst 60 kubiek ellen. Het werktuig deed 7 à 8 slagen in de minuut. Naar die kracht, waren nog twee zoodanige stoomwerktuigen tot de droogmaking van het Meer overvloedig. Dan, eenige verbeteringen, welke de ondervinding aangewezen had, werden bij die twee volgende werktuigen nuttig gekeurd, als: acht pompen in plaats van elf, doch ieder van eenige meerdere grootte, zoodat zij evenveel water zouden opbrengen als de elf; de schoorsteen meer naar het ketelhuis; de standplaats van den Machinist achter, in plaats van vóór den regelingstoestel; de balansen boven, in plaats van onder den grooten kap, één ketel meer, en gewijzigde inwendige inrigting; een steviger bouw van den muur waarop de stortvloer steunt; en gewijzigd voedings-toestel.

Met deze voorname en andere kleine verbeteringen werden nu de plans ontworpen voor den Cruquius bij Haarlem en voor den Lynden aan de zijde van Amsterdam. De nieuwe overeenkomsten met dezelfde fabriekanten, zoo hier te lande als in Engeland, konden niet tot stand komen voor November 1846.

De Lynden moest gereed zijn in Mei, de Cruquius in Augustus 1848, maar kwamen eerst in December 1848 en April 1849 tot ondersteuning van den Leeghwater, die sedert Mei 1848 werkte.

Toen de Leeghwater aanving, stond het water in het Meer op 0.65 à 0.68 onder het bekende Amsterdamsche peil; 1°. Oct. ll. was het gedaald tot 2.87 el onder Amst. peil. Uitgestrekte boorden liggen reeds droog; een geheele oude weg is nabij de Lynden reeds bloot gekomen, met een aantal fonderingen van gebouwen, bruggenhoofden of molens.

De werktuigen voldeen, volgens de rapporten der Commissie, uitnemend; alleen de ketels geven aanleiding tot veelvuldig herstel en de pompzuigers behoeven gaandeweg versterking.

Het kolenverbruik schijnt op den duur 2 pond per paardenkracht in het uur niet te boven gaan.

Winterweder en vorst beletten de doorwerking niet; maar het hooge boezempeil in Rhijnland veroorzaakt meermalen een gedwongen stilstand, ten einde de bepalingen der overeenkomst van Julij 1847 niet te overschrijden. Dat niettemin bij regen of sneeuw en bij goeden molenwind, wanneer al de molens van Rhijnland op den boezem uitmalen; de waterstanden in den verkleinden boezem meermalen bezwarend zijn, is niet te ontkennen. Niet echter de polders benoorden den Rhijn, die aan geen maalpeil verbonden zijn, lijden er door, maar veeleer die ten zuiden van den Rhijn, voor wie zoodanig maalpeil bestaat, en van waar het water niet spoedig genoeg naar de sluizen afzakt, benevens eenige boezemlanden, dat is die niet bemalen worden.

Maar tegenover die nadeelen staan voordeelen, welke wel eens te veel worden voorbijgezien: overstroomingen en dijkschade, zoo als twee malen in den winter van 1836/37, zijn voor altijd verdwenen; hooge boezemstanden, laat in het voorjaar, zoo als vroeger wel eens bestonden, wanneer de sluisgangen op den eenmaal hoog gerezen grooten boezem niet zoo spoedig merkbaar waren, zijn volgens het gevoelen der Commissie niet te voorzien, en wat betreft het algemeen belang, de vrees voor verdere uitbreiding van het Meer, dat van geringe uitgestrektheid tot 18,000 bunders was aangegroeid, met moeite werd beteugeld en dreigde zich met zoo vele plassen ten oosten te zullen vereenigen, — die vrees bestaat niet meer.

Er zijn daarenboven hulpmiddelen voorhanden om het kwaad te lenigen, waartoe de stichting van het tweede stoomgemaal te Halfweg in de eerste plaats in aanmerking komt.

Ware niet de stoomkracht, maar het oude middel der windmolens gebezigd, in de gegeven omstandigheden van uitmaling op Rhijnlands boezem, is het, naar reeds bekomen ondervinding, te betwijfelen, of immer de droogmaking zou kunnen zijn ten einde gebragt; want die molens hadden 's winters niet kunnen malen als de overige windmolens van Rhijnland zulks uit windgebrek niet konden, en zij hadden niet mogen malen als deze in werking zijn, omdat zij telkens den boezem zouden hebben gevonden op het peil, waarop de uitmaling van het Meer moet stilstaan.

Des zomers zou men, ja, gewonnen, maar 's winters te veel verloren hebben, zoodat de geheele droogmaking waarschijnlijk nimmer zou zijn tot stand gekomen. Vroegere droogmakingen waren nimmer zoo groot en moesten niet op binnenboezems uitmalen. De molens met de kleine stoomwerktuigen naar het plan van 1837 zouden daarenboven meer hebben gekost, dan voor de drie stoomtuigen en aanhoorigheden is uitgegeven.

Art. V. *Werken voor de scheepvaart, als: jaagpad langs het Spaarne, bepuind jaagpad over de ringdijken met daarbij behoorende bruggen en ponten.*

Het jaagpad langs het Spaarne, van Spaarndam tot aan de ringvaart van het Meer, is voor de scheepvaart eene wezenlijke verbetering. Zij had anders in het ondiepe en kronkelende Spaarne dikwijls met tegenwind en stilte te worstelen. Dit werk is in Februarij 1840 reeds voltooid, daartoe zijn 17 jaagbruggen vereischt. Het bepuinde jaagpad over den geheelen ringdijk, 11 uren lang, 1½ el breed, zoodanig aangelegd, dat het met eene verbreeding een rijweg kan vormen, is in 1844 voltooid. De daarbij behoorende bruggen en ponten zijn op onderscheidene tijden, naar gelang der behoeften, aangelegd; als: eene rolbrug bij Lisse tot toegang naar het afgescheiden gedeelte van den Lisserbroekpolder, reeds in 1843; ponten aan den mond van het Spaarne en aan het Nieuwe Meer, in 1844; rolbruggen tot toegang naar de afgesneden gronden bij Haarlem aan de Vijfhuizerhoek, in 1845; tot toegang naar den Lynden onder Sloten, in 1847; en nabij Aalsmeer in hetzelfde jaar.

Art. VI. Tot herstel van vergraven verdedigingswerken en aanleg van nieuwe, ter vervanging van die, welke door de droogmaking vervallen, is nog aan het Departement van Oorlog ongeveer 3 ton gouds moeten worden uitgekeerd, waarop bij de begrooting van 1837 volstrekt niet was gerekend.

Art. VII. De verkaveling der droog te maken landen, het schieten van togten, slooten en waterleidingen, aanleggen van vaarten en bruggen, was geraamd op *f* 1,627,000.

Een volledig plan van verkaveling ligt gereed, waarvan de siering minder bedraagt dan de vroeger geraamde som. Volgens dit plan van verkaveling is de geheele oppervlakte binnen de beringing 16,650 bunders land.

II^{de} Afdeeling. *De uitzigten, met betrekking tot de geheele voltooijing der onderneming.*

Uit het bij de eerste afdeeling medegedeelde blijkt, dat al de werken zijn voltooid, behalve het tweede stoomgemaal te Halfweg, de waterinlating op den IJssel en de verkaveling, die eerst volledig na de droogmaking kan plaats hebben; alsmede dat de onderneming in volle werking en de uitmaling tot meer dan de helft volbragt is.

Volgens het gevoelen der Commissie van beheer, bestaat het uitzigt, dat de uitmaling van het Meer in 1851 zal zijn afgeloopen, en dat, zonder onvoorziene tegenspoeden, de verkaveling, dat is de geheele voltooijing der onderneming, in den loop van 1854 zal zijn tot stand gebragt.

De verkoop der landen toch kan spoedig aanvangen, want de eerstbovenkomende boorden, alle naar het midden afzakkende, zullen al spoedig droog zijn, zij beslaan overal de buitenzijde van het Meer, dus de aanzienlijkste uitgestrektheid. De grootste hoeveelheid zal alzoo denkelijk in het eerste jaar kunnen verkocht worden, en vervolgens telken jare al minder en minder, omdat dan de kring kleiner wordt, en de uitzakking, zoowel als de verkaveling, langzamer voortgaat. De Commissie van beheer meent, dat de verkoop zal kunnen plaats hebben als volgt:

In 1851 voor *f* 1,000,000. In 1852 voor *f* 900,000. In 1853 voor *f* 850,000. In 1854 voor *f* 400,000. In 1855 voor *f* 180,000. Totaal *f* 3,330,000.

Deze som vertegenwoordigt 16,650 bunders, te verkoopen tegen *f* 200 het bunder.

In den Zuidplaspolder is het bunder, dooreen gerekend, verkocht voor *f* 170 à *f* 180; doch de Commissie onderstelt, dat de grond hier duurder zal zijn en tot *f* 200 zal gelden, vermits de lust voor zoodanige aankoopen zeker is toegenomen en het Haarlemmer-Meer tusschen groote steden, veel meer in de nabijheid van vermogende ingezetenen en van eigenaars van aangrenzende goederen is gelegen.

Die gelden zullen denkelijk bij termijnen worden betaald, bijv. in 2 of 3 jaren tijds; dus zal het eerste millioen in 1853 of 1854 afbetaald zijn, en zoo vervolgens.

Indien de onderneming in 1854 zal voltooid zijn, moet in het volgend jaar, dus met Januarij 1855, volgens art. 2 der wet van 1839, de aflossing der geldleening van *f* 8,000,000 aanvangen, met *ten minste* één ten honderd van het oorspronkelijk kapitaal van acht millioen.

De vooruitzigten nopens het welgelukken dezer onderneming zijn alzoo gunstig; want men vergete niet, dat met de droogmaking vooral is beoogd de vernietiging van een gevaarlijken vijand, meer dan eene winstgevende onderneming voor het tegenwoordige; en dat zij later aan de schatkist groote voordeelen zal kunnen geven en eene bron van vertier en bedrijvigheid voor het Rijk zal worden, behoeft geen betoog.

Niets doet, volgens de meening der Commissie, denken, dat wellen en doorzijpeling van water de uitmaling zullen in den weg staan; want de omliggende, aangrenzende polders, even diep als het meer gekelderd, leveren die verschijnselen niet op, en eene zware opwelling van water, bij de stichting van den Cruquius ondervonden, liet zich op eene diepte gevoelen, welke onder het zomerpeil ligt.

De voltooijing met Julij 1854 is volgens het gevoelen der Commissie niet te nabij gesteld, want al mogt de geheele droogmaking nog niet in 1851 volbragt zijn, zou er toch nog tijdruimte genoeg overblijven.

Maar overigens behoeft het niet gezegd te worden, hoe zulke ondernemingen, en vooral eene zoo groote als deze, aan allerlei wisselvalligheden zijn blootgesteld.

Zekerheid geven de geopende vooruitzigten niet, maar waarschijnlijk zal men zich daarin niet te leur gesteld vinden en men mag wenschen, dat een werk, den ondernemenden geest onzer vaderen waardig en waarop Europa het oog gevestigd houdt, onaangezien de vertragingen, de onrustige tijden en bekrompenheid van geldmiddelen, welke het heeft doorworsteld, tot welzijn des Lands en tot roem van Nederland zal worden volbragt.

De III^{de} en IV^{de} Afdeeling dienen verder ter toelichting van den toestand van het fonds en der reeds gedane en nog te doene uitgaven, waaruit blijkt dat er nog *f* 1,800,000 zal noodig zijn, aan welke som evenwel niet dadelijk behoefte is; maar, vermits de onderneming wordt geacht eerst in 1854 geheel te zullen zijn voltooid, over eenige jaren kunnen worden omgeslagen.

Aanvankelijk wordt eene bijdrage van *f* 600,000 voldoende geacht en daarom bij art. 3 van het wets-ontwerp voorgesteld op het V^{de} hoofdstuk der staatsbegrooting van het loopende jaar eene gelijke som tot het voormelde einde toe te staan.

De verhooging, die dat hoofdstuk daardoor zal ondergaan, zal waarschijnlijk wel bestreden kunnen worden uit de gewone middelen voor het dienstjaar 1850 aangewezen.

Het Gouvernement gelooft dat, door de zaak op de bij het wets-ontwerp voorgestelde wijze te regelen, het bezwaar voor de schatkist dragelijk zal zijn; dat overigens, voor zooveel van de Regering afhangt, het noodige zal zijn gedaan om de Commissie van beheer en toezigt in de gelegenheid te stellen, gedurende het loopende jaar in alle behoeften te voorzien, het volgende jaar met vertrouwen te kunnen ingaan, en alzoo de voltooijing van deze groote onderneming rustig voort te zetten.

's GRAVENHAGE, 28 October.

De *Staats-Courant* behelst een besluit van Z. M. van den 24sten dezer, waarbij aan Nederlanders in Nederland of Ned. Indië gevestigd de ontginning van delfstoffen bevattende gronden in Ned. Indië, wordt vergund, behalve voor als nog op Java en Banka, mits zij ten genoegen der Regering bewijzen daartoe de middelen te bezitten, onder afstand dier gronden bij wijze van erfpacht of huur; doch niet langer dan voor 40 jaren, en verdere onder reglementaire bepalingen.

— Bij de begrooting voor 's Rijks Zeemagt gedurende het dienstjaar van 1851, worden de noodige gelden aangevraagd voor het in dienst houden (met inbegrip van eskaders in de O. en W. Indiën) van een fregat van 60 stukken; 3 fregatten 2de klasse; 3 korvetten 1ste klasse; een korvet 2de klasse; 4 brikken 1ste klasse; 8 schoonerbrikken; 9 schooners; 12 stoomschepen, 5 wachtschepen, 2 transportschepen en 9 kanonneerbooten; — bemand met 5310 koppen, behalve 400 Oost-Indische inlandsche matrozen.

— Te Scheveningen zijn sedert den 17^{den} nog 14 bomschuiten met steurharing aangekomen. De grootste hoeveelheid, van eene schuit was 90,000 stuks.

AMSTERDAM, 28 October.

Een eigenaar van een perceel in de Plantagie, die eene oveenkomst had aangegaan met de Hollandsche gaz-fabriek alhier, had de gazpijpen zijner gaz-

meter afgeschroefd en heimelijk eene pijp uit de algemeene pijp, buiten zijne gazmeter om, in zijn perceel weten te leiden en zich alzoo aan ontvreemding van gaz schuldig gemaakt. Hij is dien ten gevolge bij vonnis der Arr.-Regtbank alhier veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf en de kosten van het regtsgeding.

— Bij de Ned. Portugeesch-Israëlitische gemeente is, volgens het besluit van den Kerkeraad, Zaturdag voor het eerst eene leerrede in het Nederduitsch gehouden.

— Van hier zijn in de laatste dagen aanzienlijke hoeveelheden schelvisch met den Rhijnspoorweg naar Duitschland verzonden.

ASSEN, 26 October.

De Graaf van Heiden Reinestein, lid van de Tweede Kamer, die, zoo als gemeld werd bij het omvallen der diligence van Utrecht op Zwolle, in den nacht van 10 op 11 dezer, door eene glasruit werd gekwetst, is nog altijd bedlegerig en kan nog niet op den gewonden voet staan. Hij zal nog wel een geruimen tijd zoo niet het bed, dan toch zijne kamer dienen te houden.

— Men verneemt, dat, na het sluiten der Prov. geldleening ad *f* 75,000 tegen 4½ pCt., er nog een aanbod tot deelneming voor *f* 24,000 ontvangen is.

— Te Meppel ontving zekere bakker een valsch nieuw 10 cents stukje. Het was te kennen aan den klank en aan den rand, die niet goed aan elkander was geplet.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 26 October.

De Geestelijkheid der gevestigde kerk in Westminster heeft aan den Lord-Bisschop van Londen een adres aangeboden, om zich te beklagen over de benoeming van een Kardinaal-Aartsbisschop van Westminster door den Paus, en over de aanneming daarvan door den benoemde. Zij herinneren hoe de kanonieke voorschriften der Engelsche Kerk bepalen dat de Koninklijke Majesteit, naast God, de eenige Opperbestuurder van dit Rijk is, zoowel in geestelijke als wereldlijke zaken; dat geen vreemd Vorst of Prelaat hier magt of oppergezag, in het geestelijke of wereldlijke, heeft of mag hebben, en dat de Bisschop van Rome geene jurisdictie in het Koningrijk van Engeland heeft. Derhalve, en uit vrees dat het bij dezen eersten stap des Pausen geenszins blijven zal, roepen zij de wijsheid en het gezag des Lords-Bisschops in, tot het nemen der meest gepaste maatregelen om de regten van Kerk en Staat te beschermen, de dreigende gevaren af te wenden, den vrede der maatschappij en de zaak der eensgezindheid en waarheid te handhaven.

Het antwoord des Bisschops is nog niet openlijk bekend, maar men weet dat hij zich met den geest en de strekking van het adres ten volle heeft vereenigd.

— Er wordt hier eene groote schaakpartij voorbereid bij gelegenheid van de groote Tentoonstelling. De inleg is bepaald op 5 £, en de prijs op 500 £.

LUXEMBURG.

26 October.

Z. K. H. Prins Hendrik is eergisteren hier aangekomen, heeft den volgenden dag in de Kamer der Afgevaardigden den eed, als Stedehouder van Z. M. den Koning-Groothertog, afgelegd, en bij die gelegenheid de volgende aanspraak gehouden:

»Mijne Heeren de Afgevaardigden!

»Sedert langen tijd heb ik volgaarne de waardigheid van Stedehouder van Z. M. den Koning-Groothertog in het Groothertogdom aangenomen, ten einde aan het hooge vertrouwen, dat Z. M., mijn Doorluchtige Broeder, wel in mij heeft willen stellen, door mij die waardigheid op te dragen, evenzeer als om aan de hartelijke ontvangst, welke ik overal in het land ondervonden heb, te beantwoorden. Ik acht mij dan ook gelukkig, aldaar terug te keeren, ten einde die belangrijke zending te vervullen.

»Ik gevoel al het gewigt van den eed, welken ik ga afleggen. Ik ontveins mij geenszins de onvermijdelijke moeijelijkheden, welke te allen tijde, doch bijzonder in dien welken wij beleven, aan eene betrekking van tederen aard verbonden zijn; doch het bewustzijn van het vertrouwen mijns Souvereins en de gevoelens van rondborstigheid en openhartigheid der bevolking, waarvan gij de Vertegenwoordigers zijt, zullen mij, naar ik hoop, de kracht geven, om een weg te bewandelen, welke leidt tot bevrediging, vastheid en waardigheid.

»Ik weet, Mijne Heeren, hoezeer de Luxemburgers aan hunne instellingen en nationaliteit gehecht zijn; mijne tegenwoordigheid in hun midden in een onderpand van de handhaving en bevestiging daarvan.

»Getuige van de snelle vorderingen van het Groothertogdom in de verbetering der voornaamste takken van de Staatsdienst, heb ik mijn Vaderland en mijne Familie verlaten, om de overeenstemming te ondersteunen, welke ik mij gelukkig acht te ontmoeten in de pogingen der Inwoners, der Afgevaardigden en der Regering van den Koning-Groothertog, om het geluk van het land te verzekeren, hetgeen de dierbaarste wensch is van den Souverein, waarvan ik de Vertegenwoordiger ben.

»In die hoedanigheid zal ik de instructiën van Z. M. volgen, door met bijzondere zorg te waken, dat voor het Groothertogdom bewaard blijven alle voordeelen zijner nationale instellingen in zijne betrekkingen met Duitschland, waarmede het door de banden van den Duitschen Bond vereenigd is.

»Ik acht mij gelukkig, in uw midden, Mijne Heeren de Afgevaardigden, den bij de Constitutie van het Groothertogdom Luxemburg voorschreven eed te kunnen afleggen.”

HESSEN.

KASSEL, 25 October.

De zaken blijven hier nog steeds hangende; het Bewind van den Keurvorst is nog onveranderd, en Hassenpflug nog Minister. Vele soldaten waren met verlof weggezonden, op raad van de geneesheeren, wegens het toenemen der cholera; doch men meent hierin een maatregel te zien, om, wegens de onvoltalligheid van het leger, vreemde troepen te kunnen inroepen. Reeds moet er met Saksen onderhandeld worden, om officieren te leveren, indien het ontslag aan de Hessische werd toegestaan.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 25 October.

Z. M. de Keizer is eergisteren naar Warschau vertrokken, om eene bijeenkomst met Z. M. den Keizer van Rusland te hebben.

— Een gedeelte van het Oostenrijksch-Italiaansche leger zal mobiel worden gemaakt.

DENEMARKEN.

Het voorloopig Vorsten-collegie te Frankfort, Rusland, Engeland, Oostenrijk en Pruissen schijnen, bij al het verschil, van elk bijzonder standpunt en de uiteenloopende zienswijzen die daaruit volgen, tot het herstel van den vrede tusschen Denemarken en Holstein te willen medewerken; doch de onderhandelingen deswegens, of althans de berigten dier onderhandelingen, zijn zoo weinig officieel en zoo onbestemd, dat het op niet veel meer dan op redeneringen over de zaak neerkomt, die zelve nog weinig schijnt te vorderen; terwijl inmiddels de krijg beide landen van welvaart berooft, in verval brengt en uitput; over die streken, die hoofdzakelijk het tooneel des oorlogs zijn, jammer, ellende en verwoesting uitstort, en den naderen winter voor de verarmde bevolking met bekommering doet te gemoet gaan.

ZWEDEN.

UPSAL, 14 October.

Den 12den ontstond hier brand in het groote hospitaal, welke, aangewakkerd door een sterken noorden wind, spoedig zoodanig de overhand nam, dat het geheele groote gebouw binnen korten tijd in de asch lag. De zieken, ten getale van ruim 700 werden gered, met uitzondering van 23 zinneloozen, die zich in eenige cellen op de derde verdieping van eene der vleugels van het gebouw bevonden. Men meent reden te hebben van te gelooven, dat de brand door eene misdadige hand is gesticht. Reeds zijn elf personen, allen geëmploijeerden bij het hospitaal, in verzekerde bewaring genomen.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIE AAN DE UTRECHTSCHE HOOGESCHOOL.

Den 25sten October de Heer J. W. Staats Evers, van Arnhem, in de Regten, met *Theses*.

KERKNIEUWS.

Z. M. heeft goedgekeurd de door de Kerkeraden der Herv. Gemeenten te Veere, Kapelle en Wijk aan Zee, uitgebragte beroepen op Ds. L. P. Trautman te Odijk, en de Candidaten A. D. Thuyn de Ligny en H. Luessen.

HARLINGEN, 24 October. Door den Kerkeraad der Herv. gemeente alhier is uit het vroeger vermelde twaalftal van Predikanten het navolgend zestal opgemaakt, aldus gesteld naar alph. orde: DD. van Berkum, te Stiens; Boonacker, te Enkhuizen; Flieringa, te Menaldum; Oort, te Broek in Waterland; Sluiter, te Zalk, en van der Zwaag, te Dronrijp.

212de Staats-Loterij.

Trekking der Vierde Klasse.

1ste Trekking. No. 4055 een prijs van *f* 5,000. No. 17700 een prijs van *f* 1,000.

2de » No. 9449 een prijs van *f* 2,500. Nos. 888 en 7214 ieder een prijs van *f* 1,250. No. 15229 een prijs van *f* 1,000.

ADVERTENTIEN.

Heden ontsliep na een langdurig lijden, in den ouderdom van 58 jaren, onze veelgeliefde Moeder FRANCINA ZALM, Weduwe N. Rijpp.

N. L. P. RIJPP.

Leyden, 26 October 1850. Mede uit naam mijner Zusters.

Op uitdrukkelijke begeerte der Overledene, zullen geene uiterlijke teekenen van rouw worden gedragen.

Trof mij op den 10den dezer het afsterven van mijn Zoontje CORNELIS, heden behaagde het den Almagtige ook tot zich op te roepen, na een langdurig en smartelijk lijden, mijne geliefde Huisvrouw CORNELIA JOHANNA JANSSEN, in den ouderdom van negen en twintig jaren en acht maanden. Stil berustende in dezen gevoeligen slag, staar ik haar na in de eeuwigheid.

Leyden, 27 October 1850. THEOr. FERDnd. VLIELAND.

ANTWOORD aan den Heer W. J. VAN CAMPEN, *Landmeter der 1ste Klasse van het Kadaster te Leyden;*

Maar in het bijzonder ter inlichting aan *Leydens Ingezetenen.*

Het doet den Ondergeteekende leed dat hij de pen moet opvatten tegen iemand die zich verstout in de *Leydsche Courant* van ll. Maandag, de handelingen van hem in een verkeerd daglicht te stellen. En wel als zoude hij Ondergeteekende een soort van bedrieger zijn, daar de Heer v. CAMPEN het doet voorkomen alsof de Ondergeteekende een Oude Kaart (Platte Grond) ter verkoop aanbiedt als ware het een Nieuwe.

Wat is de Waarheid? de Waarheid is, dat ik heb uitgegeven: Een Nieuwe Kaart der Stad *Leyden*. En Wanneer? in December 1845. En tot welk doel? (Zie de *Leydsche Courant* slechts in van 25 December 1845). Maar wie Vervaardigde dat Kaartje? W. J. VAN CAMPEN, dat zijt **Gij.** En waarom verzweegt gij dat in uwe onbeleefde Advertentie? Omdat gij berekendet dat gij U reeds dadelijk beschuldigingen op den hals zoudet halen. En nu heb ik uitgegeven die zelfde Kaart, vermeerderd door een deskundige **niet** door **U.** En Waarom niet door U? Omdat gij met de meeste behendigheid een grootere Kaart hebt vervaardigd, zonder mij daarvan kennis te geven, (dat gij zedelijk verpligt waart.) En om daarvan des te zekerder te zijn, hebt gij dezen *Platte-Grond* van *Leyden*, **buiten Leyden** doen gereed maken. Dat zijn nu uwe handelingen, omtrent mij, van wien gij in 1845 de vruchten pluktet voor uwen arbeid.

Ik zal voortgaan mijne Kaart door P. JORDAAN, bij de ingezetenen aan te bieden, die zich van de waarheid kunnen overtuigen. En al zijt gij mijn Concurent, de waarheid moet boven drijven. Ik heb ook geen plan, uw welligt tegen-schrijven te beantwoorden.

P. ENGELS.

Tegen 1º. Mei 1851, wordt op eenen fatsoenlijken stand, binnen *Leyden*, ***te Huur of te Koop*** verlangd een Logeabel HEERENHUIS, liefst met TUIN. Hierop reflecterenden worden verzocht schriftelijk opgave te doen van Prijs, aantal Kamers en verdere gelegenheid. Adres onder Letter V, ten Courantdrukkerij.

Men zal op Maandag den 4den November 1850, des namiddags ten *vijf* ure, in het ***Venduhuis der Notarissen***, in de Nobelstraat, te *'s Gravenhage*, Publiek Veilen, en op Maandag den 11den derzelve maand, des avonds ten *zeven* ure, aldaar Finaal Verkoopen:

Nº. 1. Eene kapitale, hechte, sterke en weldoortimmerde BOUWMANSWONING, genaamd: *Spruyt en Dam*, gemerkt Nº. 47, bestaande in Huizinge, verdere Getimmerten, Bargen, Boomgaard en Geboomte, benevens 76 bunders, 33 roeden en 82 ellen WEI- OF HOOILAND EN BOUWLAND, alsmede nog eene Arbeiderswoning, alles staande en gelegen annex den anderen, in kavel 14, 15 en 16, van den Achterofschenpolder, onder de Gemeente *Noordwaddinxveen*, Kanton *Gouda*, 3de Arrondissement der Provincie *Zuidholland*, en bij den Kadastralen Legger van gemelde Gemeente bekend Sectie A, Nº. 272 tot en met 321, 321*bis* en 322 tot en met 339 ingesloten, volgnummer der gebouwde eigendommen 11 en 12.

Aangeslagen in de Grondlasten over den jare 1850 tot *f* 160.26, en in de Polderlasten over den jare 1849 tot *f* 638.10½, en verhuurd ten opzigte van de Bouwlanden, tot en met het ontblooten van den Schoof, in den jare 1851, ten aanzien van de Wei- en Hooilanden tot Kersmis van dat jaar, en betrekking tot de Huizen en verdere Getimmerten tot en met 1º. Mei 1852, te zamen voor *f* 2,580.— 's jaars.

Nº. 2. Eene hechte, sterke en weldoortimmerde BOUWMANSWONING, gemerkt Nº. 71, met Huizen en Stalling voor Paarden en Koebeesten, Schuur, twee Bargen, Boomgaard en Erve, benevens 3 bunders, 14 roeden LAND, gelegen in den Voorofschenpolder van *Noordwaddinxveen*, strekkende vooruit den halven Heereweg tot op de halve Sloot, van de Boezemkade; en wijders nog 28 bunders en ruim 60 roeden WEI- EN BOUWLAND, gelegen in de Droogmaking van *Noordwaddinxveen*, zijnde Kavel 26, en Noordwaardsche derde van Kavel 25, strekkende gedeeltelijk van het Land, aankomende de Droogmaking en gedeeltelijk uit den Heereweg tot aan de limietscheiding tusschen *Hoogeveen* en *Noordwaddinxveen*, belend ten noorden de limietscheiding van *Hazerswoude* en *Noordwaddinxveen*, ten zuiden der Noordheinsloot van Kavel 25; op den Kadastralen Legger van de Gemeente *Noordwaddinxveen*, voorkomende onder Sectie A, Nº. 32 tot en met 50, 53, 53*bis*, 58, 59 en 64, en Sectie B, Nº. 57, 58, 59, 60, 189, 190, 234, 235, 236 en 267.

Aangeslagen in de Grondlasten over den jare 1850 tot *f* 79.86, en in de Polderlasten over den jare 1849 tot *f* 247.26; verhuurd ten opzigte van de Bouwlanden tot en met het ontblooten van den Schoof, in den jare 1851, ten aanzien van het Wei- en Hooiland tot met Kersmis van dat jaar, en wat de Huizinge en verdere Getimmerten aanbelangt met 1º. Mei 1852, te zamen voor *f* 1,043.80 's jaars.

Gemelde Perceelen kunnen dagelijks, except des Zondags, van des namiddags 1 tot 3 ure bezigtigd worden.

Nadere onderrigting te bekomen en de Koopsvoorwaarden acht dagen vóór de Veiling te lezen, ten Kantore van den Notaris Mr. M. EYSSELL Mz., te *'s Gravenhage.*

De Ondergeteekende maakt bij deze bekend dat bij hem te bekomen zijn: **MEUBEL-DAMASTEN**, in alle verlangde Kleuren 4/4 en 8/4 breedte, hier ter stede vervaardigd wordende in de Fabriek van de Heeren I. & A. LE POOLE.

Deze Damasten in allen deele met de Buitenlandsche kunnende concurreren, neem ik de vrijheid, mij voor dit artikel bij mijne geëerde Begunstigers aan te bevelen.

W. OOSTVEEN,
Kamerbehanger, op het Rapenburg.

Op Maandag den 4den November 1850, des Voormiddags ten *elf* ure, zal te *Noordwijk-Binnen*, worden Verkocht, ***om Contant Geld:***

EEN OVERDEKTE PRAAMSCHUIT,

Lang 13 ellen en 6 palmen, Wijd 2 ellen en 1 duim, Hol 9 palmen en 2 duimen, Groot 16 tonnen, met staand en loopend want. Nadere informatiën te bekomen bij den *Procureur* F. BOOY Fz., op de Haarlemmerstraat, te *Leyden.*

Eene gevaarlijke leverkwaal genezen door de Pillen van Holloway.

Uittreksel uit eenen brief van den Heer ROGERS te Ravenswarth in Nieuw Zuid Wales, aan den Heer J. K. HEYDON, agent voor de *Pillen* en *Zalf* van HOLLOWAY te Sydney, gedagteekend 17 Januarij 1849. Mijn Heer, omtrent 1½ jaar geleden, kreeg ik eene zware leverziekte, weswege ik de twee in dit district aanwezige Geneesheeren raadpleegde, doch hunne geneeskundige behandeling liet mij in denzelfden toestand, en ten laatste gaf men mij geheel op zonder hoop van herstel. Toen begon ik de onwaardeerbare *Pillen* van HOLLOWAY te nemen, en na dezelven gedurende omtrent zeven weken gebruikt te hebben, was ik volkomen genezen. Met groot genoegen maak ik dit openlijk bekend.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.
Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, te *'s Hage* bij W. C. VAN DORT en te *Gouda* bij J. A. P. P. VAN DER HEYDEN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

MAANDAG, 28 October.

	Laagst koers.	Hoogst koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld à 2½ pCt.	$56\frac{1}{8}$	$56\frac{3}{8}$	$56\frac{3}{16}$
Dito Certificaten . . . . 3 „	67	$67\frac{3}{8}$	67
Dito dito . . . . „ 4 „	$87\frac{5}{8}$	$87\frac{7}{8}$	$87\frac{5}{8}$
Amortisatie Syndicaat . . . . „ 3½ „	—	—	—
Handelmaatschappij . . . . „ 4½ „	169	—	—
O. I. Leening . . . . „ 4 „	—	—	—
Dito Holl. Spoorweg . . . „	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg . . „ 4½ „	—	—	—
Haarlemmermeer . . . . . . „ 5 „	$104\frac{1}{8}$	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816 „ 5 „	$103\frac{7}{8}$	104	$103\frac{7}{8}$
Dito dito 1828 en 1829 . . „ 5 „	$103\frac{1}{2}$	$103\frac{5}{8}$	$103\frac{1}{2}$
Cert. bij dito 1831 en 1833 „ 5 „	$95\frac{3}{4}$	$95\frac{7}{8}$	—
Dito 1840 . . . . „ 4 „	$86\frac{3}{4}$	—	—
Dito bij STIEGLITZ & Co. . . „ 4 „	86	—	—
Dito dito Nieuwe . . . „ 4 „	—	—	—
Inschrijving in Assign. . . . „ 6 „	—	—	—
Certificaten van dito . . . . „ 6 „	—	—	—
POLEN, Obligatiën . . . . . . „ 4 „	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten. fl. 250 *f*	—	—	—
Dito dito 1835 . . . . . . „ 500 „	145	—	—
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £ à 5 pCt.	$10\frac{13}{16}$	$10\frac{7}{8}$	$10\frac{13}{16}$
Dito dito Onbep. Stukken . „ 5 „	$10\frac{3}{8}$	$10\frac{5}{8}$	—
Dito Obligatiën . . . . . . „ 3 „	$38\frac{5}{8}$	$38\frac{11}{16}$	$38\frac{11}{16}$
Dito Binnenl. à 6 m. . . . „ 3 „	$33\frac{9}{16}$	$33\frac{13}{16}$	$33\frac{9}{16}$
Coupons Ardoins	$8\frac{5}{8}$	—	—
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll. . „ 5 „	—	—	—
Dito . . . . „ 4 „	—	—	—
Dito Metall. . . . . „ 5 „	$73\frac{1}{2}$	74	—
Dito Nieuwe . . . . „ 5 „	$78\frac{5}{8}$	$78\frac{13}{16}$	$78\frac{13}{16}$
Dito 1847 . . . . „ 2½ „	$39\frac{9}{16}$	$39\frac{5}{8}$	—
BELGIE, Banc. . . . . „ 2½ „	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD . . . . „ 2½ „	$46\frac{1}{2}$	—	—
BRAZILIE, 1824 100 £ . . . . 5 „	$90\frac{3}{4}$	—	—
PORTUGAL, te Londen . . . . „ 5 „	$35\frac{7}{8}$	—	—
Dito dito . . . . „ 4 „	$34\frac{15}{16}$	$35\frac{3}{16}$	$35\frac{15}{16}$
VENEZUELA, ... „ 3 „	$32\frac{3}{4}$	—	—
MEXICO, ... „ 5 „	—	—	—
AMERIKA, Bankactiën	—	—	—

Grieken 3¾. Braz. 1843 £ 100, 5 pCt. 88.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt. Prolongatie 3 pCt. Wissel-Disconto 2.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van L. G. LA LAU.